

Van Lotte Stegeman zijn bij Luitingh-Sijthoff ook verschenen:

Groene voeten

Beestachtige buren

De eenhoorn en andere fantastische dieren die ooit leefden

Groene helden van het dierenrijk (samen met Marieke ten Berge)

*Ik voel ik voel wat jij niet ziet – Over jaloerse apen, bange honden
en schatten van ratten*

*Slimmer dan je denkt – Over snuggere mieren, briljante
gordeldieren en een hengst die aan hoofdrekenen deed*

Lotte Stegeman & Marieke ten Berge

WIJ, BEREN

EINDELIJK ONS ECHTE VERHAAL

LUITINGH-SIJTHOFF

INHOUD

1 WAAROM JE EEN BERENBOEK IN JE HAND HEBT	9
Hoi	10
Q&A	14
Onze familie	17
Wat alle beren gemeen hebben	18
Waarom wij beren briljant zijn	21
Hier wonen wij	24
2 ALLE BEREN VERZAMELEN	27
Beer 1 🐻 Honingbeer : ons fluwelen stuiterballetje	28
Beer 2 🐻 Lippenbeer : de van-zich-af-bijt-beer	36
Beer 3 🐻 Amerikaanse zwarte beer : een wilde buur	44
Beer 4 🐻 Brilbeer : het muurbloempje	52
Beer 5 🐻 Reuzenpanda : niet zo zwart-wit	60
Beer 6 🐻 Ijsbeer : onze klimaatmascotte	68
Beer 7 🐻 Kraagbeer : een levend tankstation	78
Beer 8 🐻 Bruine beer : ik	86
3 OVER ONZE OPA'S EN OMA'S EN ZO	95
Beerbeesten en grotten vol botten	96
Meer dan een doodgewone beer	99
Klassieke kaskrakers	102

Beroemde beren die echt bestonden	104
<i>De bleke beer van de koning</i>	105
<i>Het vreselijke verhaal achter jouw knuffelbeer</i>	106
<i>Weesbeertje Winnipeg</i>	107
<i>Eén hondje, 20 dollar</i>	108
4 JULLIE, MENSEN	109
We lijken op elkaar, jij en ik	110
Wensenlijstje	112
5 WAT JE VERDER OVER BEREN KUNT LEREN	117
Berenpaspoorten	118
6 DE NEPPERS	135
Beren die geen beren zijn	136
WOORD VAN DANK	139

DEEL I

WAAROM JE EEN BERENBOEK IN JE HAND HEBT

HOI

WIJ ZIJN SMERIG, WREED, BLOEDDORSTIG EN VERSCHRIKKELIJK.

Zo. Heb ik nu je aandacht?

Ik ben een bruine beer. Zo een die je soms ziet in gruwelijke films. Dan zijn we brulende monsters met reusachtige klauwen en een open bek vol kwijl en vlijmscherpe tanden, die zielige mensen achtervolgen en verslinden. O, en in het nieuws komen we ook vaak heel bloeddorstig over. Elk opstootje waar wij bij betrokken zijn, wordt onder een vergrootglas gelegd.

Of misschien denk jij bij beren juist aan gezellige knuffelbeesten. Je weet wel, met zo'n zachte vacht, schattige oortjes en ogen als dropjes in een kogelronde kop. Je vindt ons in tekenfilms en prentenboeken. Daar zitten we dan vaak in piepkleine huisjes op veel te kleine stoeltjes aan een te klein tafeltje met een kleedje en een pot honing erop.

Daar kun je ons dus van kennen. Al ken je ons dan niet echt, want er klopt vaak geen hout van.

Het is tijd voor ons echte verhaal. Waar dus wél een hout van klopt.

Ik voer het woord in dit boek. Misschien denk je: waarom jij? Waarom niet de panda of de ijsbeer of zo? Dat zit zo: we zijn op

de wereld met acht beersoorten. En een boel ondersoorten, maar als we die ook nog allemaal een stem gaan geven wordt het hier een puinhoop. We houden het dus bij acht. De Amerikaanse zwarte beer, de brilbeer, de lippenbeer, de pandabeer, de ijsbeer, de honingbeer, de kraagbeer en ik: de bruine beer.

Toen we het rijtje afgingen om te kijken wie het woord zou doen, werd er al snel veel duidelijk. Het ging ongeveer zo:

De lippenbeer mompelde iets wat leek op: 'Weg met dat boek.'

Eerlijk gezegd waren we stiekem wel blij dat hij niet het voortouw wilde nemen. Lippenberen kunnen best ongezellig uit de hoek komen en het moet hier wel een béétje leuk blijven.

De panda zei: 'Neuh, geen energie voor.' Eerlijk gezegd waren we daar ook blij mee. We durfden hem dit boek niet toe te ver-

trouwen, want dan zou het er over zestig jaar nog niet zijn. En dat is niet omdat de panda lui is, hè? Laten we dat vooropstellen. Maar daar zal hij het zelf ook nog wel over hebben.

De brilbeer hield zich muisstil, die durft zoiets niet. Ijsberen moeten al zo vaak op de voorgrond staan. Een honingbeer wil al net zomin als een brilbeer de aandacht trekken. En best veel kraagberen zitten achter de tralies, die hebben wel wat anders aan hun kop.

Ik bleef dus samen met de Amerikaanse zwarte beer over. Met ons gaat het oké. Veel mensen zijn (terecht) banger voor mij dan voor de zwarte beer. Die is wat 'laagdrempeliger' en 'toegankelijker', vinden ze. Ik maak meer indruk omdat ik zo groot ben. En we willen indruk maken met dit boek. Dus werd ik het. Daar kon de rest ook prima mee leven.

Q&A

Ik begin met een Q&A: dat is wanneer je alvast antwoorden geeft op vragen die mensen misschien hebben.

WAAROM WILLEN JULLIE EEN BERENBOEK?

Goede vraag, zeg. Er is ook een goed antwoord: omdat het nodig is. Het gaat met veel beren niet zo goed. We verliezen onze bossen en ijsschotsen, er wordt op ons gejaagd, we worden opgesloten, en zo kan ik nog even doorgaan. Sommige van ons kunnen weleens gaan uitsterven en dat is de schuld van mensen. Sorry, leuker kan ik het niet maken. En het lijkt ons niet de bedoeling dat we uitsterven. Niet alleen omdat we net zo goed recht hebben om te bestaan, maar ook omdat we ervoor zorgen dat de natuur gezond blijft. We ruimen

troep op, zoals karkassen van dieren, we jagen waardoor er van bepaalde diersoorten niet te veel komen, en we zorgen dat er nieuwe bomen worden geplant (daar vertellen we later nog wel meer over).

HOE MOET DIT BOEK DAN HELPEN?

Weer zo'n goede vraag. De meeste mensen kénnen sommige beersoorten amper. Ze weten dus ook niet hoe ze met ons om moeten gaan. Ja, dat is vragen om problemen. We botsen steeds vaker (bijna letterlijk) met mensen. Dat is logisch en het is niet onze schuld. Het gebeurt omdat jullie steeds dichterbij beren in de buurt leven. Maar als je ons een beetje snapt, vind je ons vast bijzonder genoeg om ons onze gang te laten gaan en dat uitsterfgedoe te voorkomen. Vandaar.

SORRY HOOR, MAAR BEREN ZIJN TOCH AL HEEL BEKEND?

Dat zal allemaal best. Maar lang niet altijd op de goede manier. Mensen bazuinen al eeuwenlang de wildste verhalen over ons rond. In 1607 schreef Edward Topsell, een Engelse schrijver, bijvoorbeeld een boek met de titel *De geschiedenis van beesten met vier poten*. Dat was sowieso een raar verhaal. Het ging over allemaal verschillende dieren en leek op een encyclopedie,

maar er klopte niks van. Hij had veel fantasie, die Edward. Weet je wat hij over ons schreef? Dat we smerig zijn, en misvormd, wreed, vreselijk, hebzuchtig, bloeddorstig, log en verschrikkelijk. Ik verzin dit niet. Dit is dus hoe je onterecht een slechte reputatie krijgt.

Nog een ander voorbeeld: als je een boekwinkel in wandelt, vooral in een gebied waar ook beren leven, moet je op de afdeling voor volwassenen eens kijken naar de boeken over ons. Wat denk je? De meeste gaan over berenaanvallen en over jagen op beren en zo. Maar een paar gaan over wie we zijn. Zo krijgen we vanzelf een slechte naam. We hebben onze buik vol van leugenachtige beledigingen.

NOEM NOG EENS EEN PAAR LEUGENACHTIGE BELEDIGINGEN DAN?

 Beren zijn monsters. (Meestal niet. We bedoelen het niet slecht.)

- Beren zijn schattig en knuffelig. (Dat nou ook weer niet. Vooral jonge beren zien er schattig uit, maar ook zij kunnen onuitstaanbare ettertjes zijn. Net als jouw puppy of je kleine zusje.)
- Een reuzenpanda is geen beer. (Een reuzenpanda is zeker wel een beer.)
- Een koala is een beer. (Een koala is helemaal geen beer.)
- Een ijsbeer is wit. (Fout. Dat zou iedereen inmiddels kunnen weten. Maar in dit boek legt hij het nog één keer uit.)
- Beren zijn dol op honing. (Ja oké, dat is waar. Maar misschien nog wel meer op de larven die erin zitten.)
- Alle beren houden een winterslaap. (Niet waar.)
- Als je een beer ziet, moet je rennen voor je leven. (Nee. Nee! Dat is zelfs een heel slecht idee.)

 Als je een beer ziet, moet je altijd doodstil op de grond gaan liggen. (Dat zou voor ons ideaal zijn, maar eerlijk is eerlijk: ook niet altijd waar.)

 Beren kunnen je met huid en haar verslinden. (Heel soms is er een rotte appel die het voor de rest verpest. Maar echt, het gebeurt niet vaak.)

 Beren zijn de dodelijkste dieren op aarde. (Totale onzin. Er gaan veel meer mensen dood door een muggenbeet, hondenaanval of zelfs een blikseminslag. Wereldwijd worden er elk jaar meer dan 700.000 mensen gedood door een mug. 475.000 worden er vermoord door een mens, met opzet dus. Als je een van de dodelijkste diersoorten op aarde wilt zien, moet je dus in de spiegel kijken. Ja, sorry, maar dat is gewoon zo. Jaarlijks gaat maar een handjevol mensen dood door een berenaanval. Misschien een stuk of 40 of zo. Natuurlijk, er zijn ook veel meer mensen en muggen dan beren. Maar dit zijn wel gewoon de cijfers zoals ze zijn. Verderop in dit boek lees je trouwens meer over die zeldzame botsingen tussen mensen en ons.)

OKÉ. HEFTIG. MAAR HOE WEET IK DAN WAT WEL EN NIET WAAR IS?

Daar is dit boek dus voor! Je vindt hier alles wat je over ons moet weten. Elke beersoort krijgt een eigen hoofdstuk. Want de ene soort is de andere niet. Ik ben geen lippenbeer en een lippenbeer is geen ijsbeer en een ijsbeer is geen panda en een panda is geen honingbeer en een honingbeer is geen kraagbeer en een kraagbeer is geen brilbeer en een brilbeer is geen bruine beer en een bruine beer is geen zwarte beer. Wij zijn acht heel verschillende soorten.

ps De ene bruine beer is ook de andere niet. Net als mensen hebben ook beren allemaal verschillende karakters. Dat snap je. Maar als je wilt dat alle beren van de wereld iets over zichzelf vertellen, dan mag je dat lekker zelf gaan regelen.

ONZE FAMILIE

URSIDAE

AILUROPODINAE
reuzenpanda

TREMARCTINAE
brilbeer

URSINAE
ijsbeer
honingbeer
bruine beer
lippenbeer
Amerikaanse zwarte beer
kraagbeer

WAT ALLE BEREN GEMEEN HEBBEN

Oké, wij beren zijn niet alleen maar heel verschillend. In sommige opzichten lijken we op elkaar. We zijn niet voor niets lid van dezelfde familie. Hier een paar dingen die alle beren gemeen hebben:

 Van sneeuwbergen of rivierbeddingen af glijden, koprollen maken, in bomen klimmen, verstoppertje spelen... Beren ❤️ spelen. Vooral onze jongen.

 We leven het liefst alleen, behalve moeders met kleintjes. Elke beer heeft een eigen territorium, een plek die een beetje van hem of haar alleen is.

 We kunnen heel goed ruiken, vaak beter dan een bloedhond (en die kan ruiken, joh!). Dat is superbelangrijk voor ons, want we vinden eten met onze neus. En we ruiken gevaar, zoals mensen die

te dicht in onze buurt komen. Maar we gebruiken geur ook om met andere beren te 'praten' zonder ze tegen te hoeven komen.

 We hebben gevoelige oren waar we ook heel hoge geluidjes mee kunnen opvangen.

 Mensen denken vaak dat we slecht zien, maar dat valt wel mee. We zien ook wel een paar kleuren, wat handig is als we zoeken naar bessen en vruchten, want die vallen vaak op door hun kleur.

 We zijn ijzersterk en hebben een ongelooflijk uithoudingsvermogen.

 We lijken een beetje sloom en onhandig, maar schijn bedriegt (meestal). We kunnen allemaal keihard rennen en de meeste van ons zijn supergoede zwemmers en klimmers.

 We hebben brede platvoeten, met vijf tenen (de panda heeft aan zijn voorpoten nog een extra duim) en klauwen die we niet kunnen intrekken.

 We hebben een kort staartje, een korte nek en een grote kop (hoewel de kop van een ijsbeer best klein is in verhouding tot de rest van zijn lijf).

 Onze voorpoten zijn korter dan onze achterpoten en staan een beetje naar binnen gekeerd. We lopen allemaal op vier poten. Maar we kunnen met alleen de achterste al ons hele gewicht dragen. We kunnen er zelfs op staan en wandelen.

 De onderkant van onze poten is bloot. Daardoor kunnen we makkelijker in bomen klimmen. (Panda's en ijsberen hebben trouwens wel harige voeten, een soort warme antislipwanten.)

 We zijn allemaal briljant. Zo briljant dat ik er een heel hoofdstuk mee kon vullen. Dus dat heb ik gedaan.

WAAROM WIJ BEREN BRILJANT ZIJN

Mensen zijn slim. Daar hoor je mij niet over. Maar wij beren ook. We zijn super-nieuwsgierig, leren razendsnel en hebben een geweldig geheugen. Grootte zegt lang niet alles, maar ons brein is reusachtig vergeleken met ons lijf. Veel mensen die ons bestuderen, zeggen dat bruine beren net zo slim zijn als sommige mensapen.

Mocht je nog steeds twijfelen aan onze intelligentie, dan moet je deze voorbeelden lezen. Als ik ze zo zwart op wit zie staan, ben ik er zélf opnieuw van onder de indruk. Goh.

 We kunnen afwegingen maken. Zo van: ik kan nu beter weer naar die ene waterval gaan, want vorige keer was daar veel vis. Of: ik ga dat vreemde, glurende wezen daar niet aanvallen, want misschien raak ik dan zelf wel gewond en dat is geen goed idee.

 We hebben geniale jachttechnieken waar echt over nagedacht is. Ik doe zelf bijvoorbeeld soms alsof ik een enorme steen in het water ben. Vissen hebben me dan niet in de gaten. Die zwemmen rakelings langs me waardoor ik ze gewoon – hup! – uit het water kan plukken. Er bestaan ook ijsberen die zich verstoppert achter ijsblokken, wachtend tot er een nietsvermoedende zeehond opduikt. Er zijn er zelfs bij die met hun poot hun zwarte neus verbergen, zodat ze minder opvallen. O, en ijsberen slaan soms ook een walrus op zijn kop met een steen. Beetje bruut, klopt. Maar wel slim.

 Je kunt ons allemaal trucjes aanleren. Dat hebben duizenden beren in gevangenschap de afgelopen paar honderd jaar bewezen. We kunnen hele circus-optredens uit de grond stampen als we willen. Dat willen we helemaal niet, we hebben een gruwelijke hekel aan optreden. Ik zeg het alleen even om te laten zien hoe slim we zijn.

 Zwarte beren in een dierentuin deden een keer mee aan een experiment. Met hun snuit of poot moesten ze op een computerscherm afbeeldingen in groepjes indelen. Ze moesten bijvoorbeeld laten zien dat ze beren en mensen uit elkaar konden houden, maar ook reptielen en auto's. En natuurlijk: beren zijn ook niet gek! Ze slaagden met vlag en wimpel.

 Hoewel we groot zijn, kunnen we ons heel goed verstoppen voor mensen. Beren die een winterslaap houden duiken bijvoorbeeld vaak hun hol in tijdens een sneeuwstorm, zodat hun sporen door de vlokken snel weer verdwijnen. We zijn sowieso goed in onze sporen uitwissen. Bijvoorbeeld door expres in water te lopen of op ons pad soms even een sprongetje opzij te doen.

 Je moest eens weten hoe slim we uit de hoek komen als het eten oplevert. Amerikaanse zwarte beren zijn heel getalenteerde dieven. Ze kunnen autodeuren, deksels, dopjes en blikjes openmaken alsof ze nooit anders hebben gedaan.

 We gebruiken ook gereedschap. Ik pak bijvoorbeeld vaak stenen uit het water waarmee ik dan over mijn nek en snuit wrijf. Fijn tegen jeuk en huidirritatie, en ik haal er meteen vieze etensrestjes vis mee uit mijn vacht.

 Beren gebruiken bomen soms als ruggenkrabber. Maar nog belangrijker is dat we luchtjes achterlaten door tegen zo'n boom te schuren. Zo kunnen we

met elkaar praten zonder elkaar tegen te komen. Want andere beren ruiken er van alles in. Of de beer een mannetje of vrouwtje is bijvoorbeeld, en hoe dominant hij of zij is. Absolute winnaar 'boompraten' is de mannetjespanda. Die doet een handstand tegen een boom zodat hij er zo hoog mogelijk tegenaan kan plassen. Hoe hoger, hoe groter die beer is en hoe aantrekkelijker hij is voor een vrouwtje. Slim. Ijsberen doen niet aan boomschuren trouwens. Waar zij wonen staan niet eens bomen. Net als veel andere beren laten zij boodschappen achter met hun poten. Ijsbeermannetjes speuren naar vrouwtjes door te snuffelen aan pootafdrukken.

